

Godt med debatt om kunst

Vardens avissider har den siste tiden blitt trykket med meninger om og betraktninger av kunst i en uvanlig hyppighet. Det har dreid seg om mitt kunstverk «Sneaker Weights (Nike Air)» som for tiden vises på Telemarksutstillingen i Skiens kunstforenings lokaler på Ibsenhuset i Skien. At trykksverte benyttes på debatt om kunst mener jeg er et godt tegn.

At utstillingen oppnår stort besøkstall mener jeg er et annet godt tegn. La meg adressere noen av de tilbakemeldingene som har nådd meg gjennom Vardens sider.

Ma-Eli Holt, tusen takk for spørsmålet ditt, som du stilte til meg i Varden 12. september. Du skrev: «Hvordan skal jeg, en menig, forstå ditt kunstverk 'Sneaker Weights'? Jeg prøver virkelig». Spørsmålet ditt er godt. Det er kritisk, og samtidig oppgir du at du selv er villig til å gjøre en innsats. Du sier at du prøver. Du tilbyr din kapasitet på det mest generøse vis. Det gleder meg som kunstner. Denne innstillingen forsøker jeg selv å innta i møte med kunst som stryker meg mot hårene. Det er et godt utgangspunkt for en god diskusjon.

Kanskje det høres rart ut, men selv om jeg er kunstner så opplever jeg ikke at alle kunstverk som jeg ser på utstillinger gir meg det jeg forventer. Noen ganger kan jeg føles snytt for den innsatsen jeg har lagt i utstillingsbesøket. Jeg har selv erfart hvordan det er å stå i dine jogglesko.

Du beskriver deg selv som menig, altså den laveste soldatgraden. Jeg kjenner ikke deg, Ma-Eli Holt, men er ukomfortabel med å plassere deg i en lavere grad enn meg selv. Jeg ønsker ikke å snakke ned på noen, men jeg ønsker å snakke med noen. La meg derfor si deg dette, menig til menig: kunst skal ikke forstås, men erfares. Jeg lager ikke koder eller oppgaver som jeg ønsker at publikum skal knekke. Jeg ønsker ikke å teste kunnskap eller intelligens. Tvert imot.

Det var nettopp min aversjon mot spørsmål med fasit som en gang i tiden fikk meg til å søke mot kunsten. Enhver som møter et kunstverk, du og jeg, har en erfaring, og det er i denne erfaringen at verdien ligger. Det jeg ber publikum om å gjøre er ikke å forstå kunstverket, men å betrakte sin egen erfaring av kunstverket som verdifull.

Mange har protestert mot «Sneaker Weights (Nike Air)» sin status som kunst. Til det svarte jeg at «slipper en kunstner en fjert, peker på den og kaller den kunst, så er det kunst». Utsagnet har provosert like mye som selve kunstverket. Jeg står imidlertid fortsatt ved det. Poenget med utsagnet var selvfølgelig ikke at fjerting nødvendigvis er kunst, som Bjørn Harald Rørvik hevder at jeg mener i et debattinnlegg 9. september. Poenget er at kunstneren ikke er begrenset til olje og pensel, til meisel og marmor. Kunstneren har hele verden til rådighet.

Det betyr at selv om man ikke har råd til dyre kunstmaterialer, som olje og marmor, eller kunnskap om hvordan man anvender seg av disse materialene, så kan man lage kunst, og man kan være kunstner. Prøv selv. Den yngste kunstneren på Telemarksutstillingen er 9 år. Og den eldste er 70 år. Gå ned i kjelleren, i garasjen, ut på gata, eller inn i din egen kropp. Finn noen materialer som du ellers ville forkastet, og lag kunst av det. Det ligger enorm glede i å forvandle verdiløse materialer til verdifull kunst. Det, Bjørn Harald Rørvik,

HØY PRIS: Prisen på 17.000 kroner for «Sneakers Weights (Nike Air)» er ufyselig, om man er kunstkjøper med gjennomsnittlig norsk inntekt, mener kunstneren selv. FOTO: ANNIKEN WATHNE

kaller jeg dannelse. Reaksjoner på kunst bærer ofte preg av en særlig misforståelse av semiotisk art, det vil si av en art som handler om hvordan språket vårt skaper mening. Misforståelsen dreier seg om forskjellen mellom utsagnet «dette er et kunstverk» og «det er kunst». Hørte du forskjellen? Ikke? La meg forklare. Det første er en positiv karakteristikk av et objekt eller en handling som er imponerende og beundringsverdig. Utsagnet «dette er et kunstverk!» beskriver verdien av et godt utført stykke arbeid: arbeidet er bra, jeg liker dette arbeidet, uavhengig av objektets eller handlingens kategori. Det andre er en verdinøytral kategorisk betegnelse på et objekt eller en handling som er utført av en kunstner.

Utsagnet «disse skoene, som er fylt med betong, og besatt av elvstein og lastebånd, er et kunstverk» viser til objektets kategori, til hvilken kontekst og tradisjon som objektet inngår i. Det ligger ingen verdivurdering i en slik benyttelse av begrepet. Kunst trenger derfor ikke å være kunst, og vice versa. Distinksjonen ligger i forståelsen av begrepet «kunst» i overført og direkte betydning.

Jeg har også sett at salgsprisen på «Sneaker Weights (Nike Air)» har blitt gjengitt i omtalen av kunstverket, som et sjokkfrekkallende element. 17.000 kroner er masse penger for de fleste. Selv hadde jeg aldri hatt råd til å kjøpe mitt eget kunstverk. Selv har jeg aldri kjøpt et kunstverk. Prisen på 17.000 kroner er satt etter beregning av kostnader til materialer, atelier og transport. Dette er utgifter som jeg allerede har investert, ikke bare i dette kunstverket, men også i mange andre, og som det knytter seg usikkerhet til om jeg får tilbake. Jeg krever også å få betalt for min arbeidstid om jeg selger et kunstverk. Hvis ikke så foretrekker jeg å beholde skoene mine selv.

Prisen på 17.000 kroner er ufyselig, om man er en kunstkjøper med en gjennomsnittlig norsk inntekt. Men salgsprisen er heller ikke ment til å henvende seg til den private kunstkjøperen. Den henvender seg til det offentlige. Kunst bør i det hele tatt ikke være i privat eie. Privat eid kunst er etter min mening et røveri av fellesskapets verdier. Min utdanning er betalt av det offentlige. Mine framtidige arbeidsstipend og prosjektstøtter (bank i bordet) er betalt av det offentlige. Mer verdien av dette bør derfor også tilfalle det offentlige. Prisen på kunstverket bør ikke måles opp mot ens privatøkonomi, men mot kunstnerens og det offentliges investeringer i kunstverket. Og la meg minne om at det offentlige er fellesskapet, det er deg og meg det. Det er våre delte verdier.

Jon Vogt Engeland